

docent na pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Kniha je členěna do sedmi kapitol, má 203 stran, včetně souhrnu, též v anglickém jazyce, věcného rejstříku a soupisu odborné literatury z posledních let. V první kapitole vymezuje terminologická hlediska pojmů geriatrie, která se formovala na konci 19. století, a gerontologie, která se rozvíjí jako samostatný vědní obor až v druhé polovině 20. století. Pedagogický, respektive andragogický pohled na seniorskou populaci se do popředí zájmu jako gerontopedagogika dostává až v 90. letech 20. století.

Stáří jako společenský fenomén, vymezení pojmu stáří, charakteristika procesu stárnutí a demografická hlediska jsou předmětem druhé kapitoly.

Třetí rozsáhlá kapitola se zabývá současnou aktuální problematikou stáří, syndromem demence v celé její šíři, epidemiologií, klasifikací, diagnostikou a jednotlivými stadii demence. Vymezuje zde pojem atroficko-degenerativní demence Alzheimerovy choroby, presenilní a senilní, která se začala diskutovat v odborném tisku od poloviny 70. let 20. století. Představuje 50-60 % všech demencí a ve věku nad 65 let jí trpí kolem 5 % populace.

V dalších dvou kapitolách se autor podrobně zabývá problematikou stáří a ústavní péče v jednotlivých etapách společenského vývoje, v obdobích prvních civilizací, antiky, středověku, v období renesance, osvícenství, novověku až do dnešních dnů.

Za nejdůležitější přínos publikace pokládám kapitolu o andragogice, vzdělávání a výchově dospělých a seniorů v tzv. postproduktivním věku. Autor uvádí specifické formy vzdělávání různého charakteru – Kluby aktivního stáří, Akademie třetího věku, Lidové univerzity, Univerzitu třetího věku jako oficiálně uznané instituce, kde se vhodnou formou a na vědeckých základech mohou občané v postproduktivním věku účastnit vysokoškolského studia v nejrůznějších oborech. Vzdělávání seniorů, kterým se zabývá gerontopedagogika podle současných výzkumů přispívá starší populaci k většímu pocitu důstojnosti, životního uspokojení, začlenění do rychle se rozvíjející společnosti a k udržení fyzického a duševního zdraví.

Kniha Gerontopedagogika prof. Pavla Mühlpachra je psána přehlednou a srozumitelnou, čtivou formou: je bohatá četnými postřehy ze života seniorů a jejich potřeb. Patří mezi cenné publikace nejen pro pedagogy, psychology, sociology a lékaře zabývající se gerontologií. Je určena především pracovníkům léčebných ústavů a hospiců, kde se stárnoucí populace soustřeďuje. Mnohá zajímavá poučení přinese rodinám žijícími se seniory.

K. ZEMAN

* Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta, Brno 2009, 230 s.

Šmajsová Buchtová, Božena: Rétorika. Vážnost mluveného slova*

Čtenáři, kteří mají ve zvyku vynechávat předmluvy, by v případě uváděné knihy udělali zásadní chybu. Rozhodně stojí za přečtení. Filozof v ní způsobem sobě vlastním uvažuje nad závažným tématem *Řeč – živý fenomén kultury*, přináší kritické pohledy na stav jazyka, ale také na kulturu trpící globalizací. Nutí k hlubokému zamyšlení nad jedinečným dorozumivacím nástrojem – pouze lidským. Oproti minulému vydání má předmluva větší rozsah: není divu, k mateřskému jazyku se chováme stále ledabyle.

Existuje i druhý důvod, proč by měli uživatelé předchozího vydání a hlavně současní studenti věnovat pozornost nově vydávané *Rétorice*. Je doplněna podkapitolami o řeči soudní, smuteční a bankovní, ukázkami novinových dialogů, pojednáním o formě vypravování a kapitola Vybrané texty obsahuje dvě nové ukázky řeči politické; jiné pasáže zase byly vyřazeny.

Nadále je v knize-učebnici uživatel metodicky veden od techniky mluvení (té se začínáme učit hned od prvních slůvek) k jednotlivým druhům řečnických projevů a tomu odpovídajícímu výběru vhodných jazykových i mimojazykových prostředků. Uváděná odborná litera-

tura k předmětu se rozrostla o dvanáct položek, což se projevilo i v připojeném *rejstříku*. Autorka klade důraz na obsahovou i formální promyšlenost mluveného projevu (přednesu) s přihlédnutím k psychologickým aspektům rétorických dovedností (řeči těla – gesta, mimika, haptika). Několik zařazených cvičebních textů umožní i samoukům zdokonalovat si komunikativní (rétorické) dovednosti.

Autorka je mírně optimistická v očekávání vyšší jazykové kultury u svých studentů. Bohužel ne na všech fakultách naší univerzity, a také na jiných vysokých školách a na školách středních, není kultura jazykového projevu věnována náležitá pozornost. Stačí se jen zaposlouchat do dialogu mládeže kdekoli na veřejnosti. Zaplaví vás množství vulgarismů, časté opakování parazitních slov (nejslušnější je vole), gramatických patvarů... to vše s ledabylou artikulací. Přitom například při výuce angličtině či jinému cizímu jazyku se cvičí i tvoření jednotlivých fonémů. Kéž by tak přistupovali studenti i ke své mateřštině! Snad se také dočkáme účinné a masivní akce „Mluvme správně česky“, jak ji známe z Francie a Anglie na přelomu 20. a 30. let minulého století, kdy podobným heslem zahájili „jazykový očísťovací proces“ na obranu proti náporu amerikanismů. Bez aktivní nápravy je každé

nařkání nad neutěšeným stavem českého jazyka plané.

Božena Šmajsová o to usiluje ve výuce svých studentů a také aktualizovaným vydáním učebnice, která by měla projít nejen rukama studentů, ale i učitelů: právě oni by měli představitovav vzor. A mějme stále na paměti, že jazyk stále zůstává základním identifikačním znakem národa a jediným nástrojem myšlení. Bude-li neustále bytně zbytečnými přejímkami, opotřebovanými klišé, budou-li se jeho pravidla nesmyslně rozvolňovat, bude-li mluva chudnout v užívání významových nuancí atd., utrpí i naše myšlení.

Společně s recenzenty oceňujeme, že B. Šmajsová podává *Rétorikou* pomocnou ruku všem, kteří mají zájem pečovat o kulturu svých jazykových projevů. A rádi dodáváme, že by se ta starost o jazyk, jímž se mezi sebou dorozumíváme my lidé počátku třetího tisíciletí, konečně měla stát nejen záležitostí akademickou, ale široce veřejnou. A začít můžeme každý od sebe.

V. LINHARTOVÁ

* 2. aktualizované vydání. S předmlouvou Josefa Šmajse. Praha: Grada 2010, 231 s.

Obsah 43. ročníku

2010

BĚLOHRAD RADIM: Myslitelé, nebo živočichové? Hledání naší podstaty	1/3-12
BINKA BOHUSLAV: Možné místo hodnoty ochrany životního prostředí v konceptech tří významných teoretiků vědy.	4/3-15
NOVÁK TOMÁŠ: Otazníky a jistoty partnerského vztahu.	1/23-26
NOVÁK TOMÁŠ: Možnosti rozvíjení vůle v poradenské praxi	3/14-19
SEDLÁK JIŘÍ: Rozhodování obětí domácího násilí.	2/3-7
SEKOT ALEŠ: Sport versus společnost: socializační souvislosti	1/13-22
SEKOT ALEŠ: Romové – není na čem stavět?	3/3-13

Významné osobnosti naší univerzity

Od smrti Jana Bělehrádka uplynulo 30. let. (V. LINHARTOVÁ)	3/60-62
Vladimír Blažek (J. ZOUHAR)	3/66-67
Generace na odstřel. K jubileu doc. Jaroslava Buriana (D. KŠÍCOVÁ)	3/65-66